

Президент України

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

Відповідно до статті 150 Конституції України, статей 13, 40 Закону України "Про Конституційний Суд України" звертаюсь до Конституційного Суду України з клопотанням розглянути питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України від 4 лютого 2015 року № 144-VIII "Про позбавлення В.Януковича звання Президента України" (опублікований у газеті "Голос України" від 17 червня 2015 року № 106).

Названим Законом Верховна Рада України постановила позбавити В.Януковича звання Президента України (стаття 1); цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування (стаття 2).

Підставою для конституційного подання є невідповідність Конституції України (неконституційність) Закону України "Про позбавлення В.Януковича звання Президента України".

1. Україна є правовою державою; органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України; Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (стаття 1, частина друга статті 6, частина друга статті 8, частина друга статті 19 Конституції України).

Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України (стаття 75 Конституції України).

Основний Закон України визначає повноваження Верховної Ради України, зокрема у частині першій статті 85 Конституції України, та встановлює в частині другій названої статті, що Верховна Рада України здійснює також інші повноваження, які відповідно до Конституції України віднесені до її відання.

Конституційний Суд України неодноразово вказував, що відповідно до Конституції України Верховна Рада України здійснює лише ті повноваження, які віднесені до її відання; це впливає з положень частини другої статті 85, а також частини другої статті 19 Конституції України (Рішення Конституційного Суду України від 14 червня 2001 року № 8-рп/2001 та інші).

Конституцією України, зокрема нормами її розділу IV "Верховна Рада України" та розділу V "Президент України", до відання Верховної Ради України не віднесено вирішення питання про позбавлення звання Президента України.

Тому, прийнявши рішення, що сформульовано у назві та тексті Закону, конституційність якого оспорується, Верховна Рада України перевищила свої конституційні повноваження і діяла всупереч приписам частини другої статті 6, частини другої статті 19, частини другої статті 85 Конституції України.

2. Як відзначив Конституційний Суд України, інститут Президента України ґрунтується на сукупності норм, що містяться у розділі V Конституції України (Рішення від 10 грудня 2003 року № 19-рп/2003).

Звання Президента України охороняється законом і зберігається за ним довічно, якщо тільки Президент України не був усунений з поста у порядку імпичменту (частина третя статті 105 Конституції України).

Таким чином, Конституцією України встановлено єдиний випадок втрати звання Президента України і не передбачено прийняття жодним органом влади окремого акта у будь-якій формі про позбавлення звання Президента України. Зміна або ж розширення такого підходу можлива лише шляхом внесення змін до Конституції України, адже винятки з конституційних норм встановлюються самою Конституцією України, а не іншими нормативними актами (Рішення Конституційного Суду України від 30 жовтня 1997 року № 5-зп).

У Рішенні від 23 грудня 1997 року № 7-зп Конституційний Суд України зазначив, що верховенство конституційних норм поширюється на всі сфери державної діяльності, в тому числі і на законотворчий процес; Верховна Рада України, приймаючи закони, не має права допускати невідповідностей щодо будь-яких положень, прямо закріплених у Конституції України, перерозподіл конституційної компетенції шляхом прийняття закону є можливим тільки шляхом внесення змін до Конституції України. Наведені правові позиції відображені, зокрема, й у Рішенні Конституційного Суду України від 30 травня 2012 року № 12-рп/2012.

Виходячи з викладеного, вважаю, що Закон, конституційність якого оспорується, порушує припис частини третьої статті 105 Конституції України, у зв'язку з чим суперечить і визначеному у частині другій її статті 8 принципу верховенства Конституції України.

3. Конституційний Суд України у Рішенні від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008 наголосив, що Конституція України як правовий акт з найвищою юридичною силою, закріплюючи принцип верховенства права

(стаття 8 Конституції України), послідовно проводить принцип верховенства закону у системі нормативно-правових актів.

У Рішенні від 7 липня 1998 року № 11-рп/98 Конституційний Суд України зазначив, що термін "закон" вживається в частині четвертій статті 94 Конституції України у значенні юридично цілісного і структурно завершеного нормативно-правового акта, який приймається Верховною Радою України відповідно до її конституційних повноважень (пункт 3 частини першої статті 85, стаття 92 Конституції України).

Конституція України позначає закони як нормативно-правові акти (друге речення частини другої статті 8, пункт 1 розділу XV "Перехідні положення"). Закони є нормативно-правовими актами і за змістом норм статті 92, інших положень Конституції України, в яких закріплено предмети законодавчого регулювання.

Конституційний Суд України встановив, що ознаками нормативності правових актів є невизначеність дії у часі та неодноразовість їх застосування, такі акти стосуються не індивідуально визначених суб'єктів, а охоплюють їх широке коло і розраховані на неодноразовість застосування; за своєю природою ненормативні правові акти, на відміну від нормативних, встановлюють не загальні правила поведінки, а конкретні приписи, звернені до окремого індивіда чи юридичної особи, застосовуються одноразово й після реалізації вичерпують свою дію (рішення від 23 червня 1997 року № 2-зп, від 27 грудня 2001 року № 20-рп/2001).

Здійснюючи свої повноваження, Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти (стаття 91 Конституції України).

Нормативно-правові акти Верховної Ради України встановлюють, змінюють чи припиняють правові норми; акти правозастосовного характеру спричиняють виникнення, зміну чи припинення юридичних прав та обов'язків (Рішення Конституційного Суду України від 10 червня 2009 року № 14-рп/2009).

Оскільки Закон, конституційність якого оспорюється, не має нормативного характеру, прийнявши його, Верховна Рада України діяла всупереч зазначеним нормам Конституції України, а відтак, і всупереч частині другій статті 19 Конституції України, яка зобов'язує парламент діяти на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України.

З огляду на викладене прошу визнати Закон України "Про позбавлення В.Януковича звання Президента України" від 4 лютого 2015 року № 144-VIII таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним).

Брати участь у конституційному провадженні за цим поданням уповноважено заступника, завідувача Відділу представництва інтересів Президента України в судах – завідувача сектору представництва Президента України у Конституційному Суді України Адміністрації Президента України Михеєнка Ростислава Михайловича.

Додатки: 1) Закон України від 4 лютого 2015 року № 144-VIII "Про позбавлення В.Януковича звання Президента України";

- 2) витяг із Конституції України;
- 3) Рішення Конституційного Суду України від 23 червня 1997 року № 2-зп (справа про акти органів Верховної Ради України);
- 4) Рішення Конституційного Суду України від 30 жовтня 1997 року № 5-зп (справа К.Г.Устименка);
- 5) Рішення Конституційного Суду України від 23 грудня 1997 року № 7-зп (справа про Рахункову палату);
- 6) Рішення Конституційного Суду України від 7 липня 1998 року № 11-рп/98 (справа щодо порядку голосування та повторного розгляду законів Верховною Радою України);
- 7) Рішення Конституційного Суду України від 14 червня 2001 року № 8-рп/2001 (справа про доручення Генеральній прокуратурі України);
- 8) Рішення Конституційного Суду України від 27 грудня 2001 року N 20-рп/2001 (справа про укази Президії Верховної Ради України щодо Компартії України, зареєстрованої 22 липня 1991 року);
- 9) Рішення Конституційного Суду України від 10 грудня 2003 року № 19-рп/2003 (справа щодо недоторканності та імпичменту Президента України);
- 10) Рішення Конституційного Суду України від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008 (справа про Регламент Верховної Ради України);
- 11) Рішення Конституційного Суду України від 10 червня 2009 року № 14-рп/2009;
- 12) Рішення Конституційного Суду України від 30 травня 2012 року № 12-рп/2012 (справа про законодавчу ініціативу).

П.ПОРОШЕНКО